

Európska
komisia

Učenie sa o EÚ v škole

Akcia programu Jean
Monnet, ktorou sa
podporuje lepšie
vzdelávanie o EÚ na
základných, stredných a
odborných školách

Sport

Mládež

Vysokoškolské vzdelávanie

Odborné vzdelávanie a príprava

Vzdelávanie dospelých

Školské vzdelávanie

Erasmus+

Obohacujeme životy, rozširujeme obzory

Jean Monnet

Text bol dokončený v novembri 2021

Tento dokument sa nemôže považovať za dokument predstavujúci oficiálne stanovisko Európskej Komisie.

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2021

© Európska únia, 2021

Politika v oblasti opakovaného použitia dokumentov Európskej komisie sa vykonáva rozhodnutím Komisie 2011/833/EÚ z 12. decembra 2011 o opakovanom použití dokumentov Komisie (Ú. v. EÚ L 330, 14.12.2011, s. 39). Ak nie je uvedené inak, opakované použitie tohto dokumentu je povolené v zmysle medzinárodnej licencie Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). To znamená, že opakované použitie je povolené za predpokladu, že sa riadne uvedie zdroj a akékoľvek zmeny.

Akékoľvek použitie alebo reprodukcia prvkov, ktoré nie sú vo vlastníctve Európskej únie, môžu byť podmienené získaním súhlasu príslušných nositeľov práv.

Všetky vizuálne prvky: © Európska únia, 2021 (CC BY-NC-ND 4.0) – zdroj obrazu: iStockphoto.com
s výnimkou s. 2 fotografia Mariyy Gabrielovej: © Európska únia, 2021
na strane 15: © Európska únia, 2021 (CC BY-NC-ND 4.0) – zdroj obrazu: Okeletná brána
a na strane 16 fotografia Jeana Monneta: © Európske spoločenstvá, 1967

BOOK	NC-01-21-208-SK-C	ISBN: 978-92-76-41461-2	doi: 10.2766/738997
PDF	NC-01-21-208-SK-N	ISBN: 978-92-76-41434-6	doi: 10.2766/230518

OBSAH

ÚVOD	2
UČENIE SA O EÚ	3
VÝUČBA V EURÓPE	4
UNIKÁTNE PREDAJNÉ ARGUMENTY	4
KLUB EURO CREW	6
HRA SECOND LIFE PRE VZDELÁVANIE O OBČIANSTVE	7
CESTOVANIE V RÁMCI VYUČOVANIA	8
VIAC NEŽ LEN VEDOMOSTNÁ HRA	9
NAUČIŤ SA DOSIAHNUŤ KONSENZUS	10
EÚ NETREBA ŽIAKOM VNUCOVAŤ	11
MALÉ KROKY V EURÓPSKEJ UNII	12
PODPORA VÝUČBY O EURÓPE PROSTREDNÍCTVOM AKCIE PROGRAMU JEAN MONNET	14
KTO BOL JEAN MONNET?	16

Úvod

Mariya Gabriel

európska komisárka pre inováciu, výskum, kultúru, vzdelávanie a mládež

Európska integrácia priniesla do životov občanov Únie zmenu. Verejná diskusia o dobrých a zlých stránkach tejto zmeny sa v posledných rokoch dosť výrazne zintenzívnila.

To možno len privítať. Demokracia a sloboda slova patria k základným hodnotám EÚ. Žiaľ, táto diskusia sa nie vždy opiera o fakty.

Štúdie Eurobarometra totiž naďalej ukazujú, že mnohí občania Únie majú pocit, že vedia príliš málo o EÚ, jej inštitúciách, prioritách, procesoch a politikách a predovšetkým o tom, aký vplyv má toto všetko na ich život.

Akcie programu Jean Monnet úspešne podporujú vedomosti o EÚ už vyše 30 rokov. Vždy sa však zameriavali na vysokoškolské vzdelávanie.

V snahe zareagovať na rastúcu potrebu občanov Únie dozvedieť sa, ako EÚ ovplyvňuje ich život, sa rozsah akcií programu Jean Monnet v novom programovom období Erasmus+ rozšíril tak, aby zahŕňal školy a žiakov už od prvého stupňa základnej školy. Rozšírenie vzdelania o tematiku EÚ zásadne pomôže občanom lepšie pochopiť EÚ a dokázať sa s ňou stotožniť.

Táto publikácia predstavuje reakciu Európskej komisie na túto požiadavku prostredníctvom modulu Jean Monnet Iniciatívy učenia sa o EÚ, ktorá bude školy a učiteľov povzbudzovať a podporovať, aby si našli vlastné spôsoby, ako do vyučovacieho procesu začleniť kvalitnejšie vzdelávanie o EÚ.

Modul Jean Monnet Iniciatívy učenia sa o EÚ bude vhodne spustený v roku 2022, ktorý je Európskym rokom mládeže. Európa potrebuje aktívnych občanov a nové aktivity modulu Jean Monnet pre školy, ktoré zahŕňajú aj podporu odbornej prípravy učiteľov a zriadenie siete škôl pôsobiacich v oblasti vzdelávania o EÚ, pomôžu pripraviť mladých ľudí to, aby sa podieľali na formovaní budúcej Európskej únie.

Prečítajte si o skúsenostiach svojich kolegov z celej Európy, ktoré vám poskytnú inšpiráciu a snád' vám pomôžu pri koncipovaní vlastných projektov a aktivít, ktoré sme pripravení podporiť v rámci tejto novej iniciatívy.

Učenie sa o EÚ

Európska integrácia priniesla nevídané zmeny – od mieru v historicky búrlivej Európe až po voľný pohyb, lacnejšie telefonické hovory, ochranu nášho spoločného životného prostredia, boj proti zmene klímy a zaistenie ochrany súkromia online. Tieto zmeny majú na nás, občanov Únie, obrovský vplyv.

Napriek tomu je to, čo o Európskej únii vyučujeme v školách a čo sa tam o nej dozvedáme, v podstate obmedzené na dejepis, zemepis a ekonómiu. Vo väčšine učebných plánov európskych škôl stále chýbajú informácie o tom, čo EÚ znamená pre demokraciu, rozmanitosť, aktívne občianstvo a ľudské práva.

Medzitým sa náš všeobecný postoj k európskej integrácii sa posúva k čoraz väčším extrémom v oboch smeroch. Súčasná vlna polarizácie spoločnosti sa nevyhla ani európskej integrácii. Namiesto toho, aby sme sa zamysleli nad tým, ako môžeme našu EÚ zlepšiť, sa v diskusiách často obmedzujeme len na argumenty „pre“ a „proti“.

Hoci je tendencia vyjadrovania vyhranených názorov na EÚ veľmi rozšírená, máločoho z toho, čo sa učíme a dozvedáme v škole, nás naučí formulovať argumenty na jej podporu alebo kritiku. To nie je veľmi dobrá správa. Vyhranené názory by mali vychádzať z vedomostí, nie z chýrov, klebiet a falošných správ.

KAŽDÝ HLAS JE DÔLEŽITÝ

Ako dospelí Európania môžeme voliť svojich zástupcov do Európskeho parlamentu. Aby sme to robili zmysluplne, musíme cítiť zodpovednosť za toto širšie európske spoločenstvo, v ktorom žijeme, a byť informovaní o otázkach, ktoré sú pre nás ako občanov EÚ podstatné.

Hovoríme to aj my sami. V prieskume z roku 2020¹ mali občania Únie odpovedať na otázku, čo by zvýšilo pravdepodobnosť, že pôjdu voliť v ďalších voľbách do Európskeho parlamentu. Väčšina odpovedala: „Viac informácií o vplyve EÚ na náš každodenný život.“

Filtrovanie takýchto informácií z každodennej záplavy informácií si vyžaduje kompetencie aktívneho občianstva. Miestom, ktoré je na podporu rozvoja mladých ľudí ako aktívnych občanov očividne najvhodnejšie, je škola.

Škola je miesto, kde získavame informácie a rozvíjame svoj pocit spolupatričnosti k väčšiemu spoločenstvu. Pre mnohých z nás je škola prvým miestom, kde sa stretávame s politickými nezhodami a konfliktmi hodnôt, a kde sa učíme, ako ich riešiť.

Školy by mali učiť o všetkom, čo ovplyvňuje náš život. Veľa z toho sa týka prioritných oblastí politiky EÚ, ako je zmena klímy, digitalizácia, hospodársky rast a zamestnanosť, výzvy spojené s globalizáciou, zdravie a dobré životné podmienky,

základné hodnoty, ako sú ľudské práva a právny štát, ako aj boj proti dezinformáciám a podpora aktívneho občianstva.

Školy v celej Európe často podporujú rozvoj aktívneho občianstva tým, že svojich žiakov a študentov učia o výzvach a príležitostiach európskej integrácie. Skúsenosti týchto škôl ukazujú, že takýto prístup pomáha mladým ľuďom budovať základy kritického myslenia, ktoré sú v našej európskej demokracii také dôležité.

Európska únia podporuje takéto aktivity už mnoho rokov. Väčšina tejto podpory sa doteraz poskytovala prostredníctvom akcie programu Jean Monnet, ktorou sa od roku 1989 propaguje a podporuje získavanie vedomostí o EÚ v sektore vysokoškolského vzdelávania.

Na základe predchádzajúcich pilotných skúseností a podľa vzoru aktivít, ktoré už prebiehajú v celej Európe, sa táto podpora v nasledujúcich rokoch rozšíri na základné, stredné a odborné školy.

Ďalšia časť tejto publikácie predstavuje niektoré veľmi odlišné spôsoby, akými školy v súčasnosti informujú mladých ľudí o európskom rozmere ich každodenného života.

1 Rýchly prieskum Eurobarometra 485.

<https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/FLASH/surveyKy/2260>

Výučba v Európe

Príklady európskej integrácie vo vyučovacom procese

UNIKÁTNE PREDAJNÉ ARGUMENTY

St Martin's College je škola v obci Swatar na Malte. Poskytuje vzdelávanie na úrovni celej maltskej povinnej školskej dochádzky. St Martin's College bola jednou z 22 škôl v EÚ, ktoré v roku 2020 získali Cenu Jana Amosa Komenského za poskytovanie vysokokvalitného vzdelávania o Európskej únii.

Nezískala ju za realizáciu jedného či dvoch konkrétnych projektov, ale za to, že vyvinula maximálne úsilie v snahe ponúknuť žiakom z najvyšších ročníkov čo možno najviac informácií o témach týkajúcich sa EÚ.

Isabelle Caruanaová-Dingliová, vedúca vzdelávania pre predmaturitný a maturitný ročník a učiteľka marketingu, je súčasťou tímu učiteľov na St Martin's College, ktorí sa venujú týmto iniciatívam.

„Všetci žiaci predmaturitného a maturitného ročníka na Malte získavajú základné vedomosti o EÚ v rámci štandardného predmetu, ktorý je súčasťou učebného plánu, s názvom Vedomostné systémy,“ vysvetľuje I. Caruanaová-Dingliová.

„Naši žiaci sa tu naučia základy, ale prostredníctvom mimoškolských aktivít im chceme poskytnúť ešte viac nástrojov, aby sa dokázali orientovať v EÚ. Preto sa zameriavame na organizáciu podujatí.“

„Snažíme sa im poskytnúť čo možno najviac príležitostí. Nechceme, aby vyrastali izolovane, čo sa môže stať veľmi ľahko, keď sa narodíte a vyrastáte na malom ostrove.“

St Martin's College usporadúva počas celého školského roka rôzne podujatia a aktivity s účasťou a zapojením čo najväčšieho počtu žiakov.

„Chceme podporovať účasť, aktivizmus a analytické myslenie cieľovej skupiny šestnásťročných až osemnásťročných,“

hovorí I. Caruanaová-Dingliová.

„Organizujeme študentské výmeny, a to skutočne aj virtuálne. Usporadúvame stretnutia s poslancami Európskeho parlamentu, najmä pred voľbami, ako aj návštevy inštitúcií EÚ v Bruseli a Štrasburgu (Euroscola a Európsky parlament mládeže).“

„Žiaci potrebujú spoznať dynamiku a fungovanie EÚ. Chceme, aby boli aktívni a zapájali sa do rozhodovania o témach, ktoré sú pre nich dôležité. Mnoho z týchto

tém sa týka EÚ.“

„Mladí ľudia často vnímajú EÚ ako čosi veľmi vzdialené. Naše aktivity tento názor menia. Pomáhame im, aby sa cítili ako Európania, a motivujeme ich, aby si vytvorili vlastný názor.“

Jednou z bývalých žiačok, ktorá sa zúčastnila na mnohých aktivitách St Martin's College zameraných na EÚ, je Michaella Ellulová. Teraz má už 18 rokov a študuje právo. Podľa jej slov majú tieto aktivity v zásade mimoškolský charakter, ale boli veľmi dobre začlenené do bežného vyučovania – s rovnakými učiteľmi a takmer stopercentným záujmom o účasť.

„Mali sme mnoho príležitostí, ktoré nemá každá,“ hovorí.

„V Štrasburgu sme napríklad navštívili súdnu sieň Európskeho súdu pre ľudské práva a rokovaciu sálu Parlamentu. Páčilo sa mi všetko: ako boli prezentované témy, ako interaktívne to prebiehalo, ako nás zoznámili so zástupcami rôznych krajín.“

„Chcem sa stať právničkou v oblasti ľudských práv. Niektoré z týchto skúseností ma priamo podnietili k štúdiu práva a stále môžem využiť všetko, čo som si odniesla z ciest a zo stretnutí s poslancami Európskeho parlamentu tu na Malte.“

A práve takéto malé, ale významné podnety chce Isabelle Caruanaová-Dingliová ponúkať svojim žiakom.

„To hlavné, o čo sa konečnom dôsledku snažíme, je motivovať žiakov, aby si rozšírili obzory za hranice učebných textov. Chceme, aby nazbierali čo najviac skúseností a nadväzovali kontakty s ďalšími žiakmi. Veľa našich žiakov odchádza študovať a pracovať do zahraničia. Potrebujú vyniknúť a odlišiť sa od ostatných. Ak by som použila jazyk marketingu, potrebujú osloviť svet, v ktorom vyrastajú a v ktorom budú pracovať, „unikátnymi predajnými argumentmi.“

KLUB EURO CREW

Pred tromi rokmi učiteľka cudzích jazykov Milena Popová vytvorila Klub Euro Crew na strednej odbornej strojníckej škole Nikolu Vapcarova v bulharskom Radomire. Škola sa špecializuje na priemyselnú elektroniku, ekonómiu, informatiku a automatizáciu kontinuálnej výroby.

Milena Popová pociťovala nedostatok zaujímavých a dostupných spôsobov, ako svojim žiakom prezentovať témy týkajúce sa EÚ. Príležitosť otvoriť Klub Euro Crew prišla, keď sa škola zapojila do vzdelávacieho programu Ambasádorská škola Európskeho parlamentu.

„Mladí ľudia v Bulharsku vedeli o Európskej únii a Európskom parlamente príliš málo,“ vysvetľuje.

„Začali sme vyučovať históriu EÚ a potom sme sa pustili do rozličných tém, ako je fungovanie inštitúcií EÚ, občianske práva, príležitosti, ktoré EÚ ponúka mladým ľuďom, čo robí v súvislosti s globálnym otepľovaním a zmenou klímy, a mnohé ďalšie.“

Klub mal veľký úspech.

„Diskusie o rozličných témach mali veľmi vysokú úroveň. Uskutočnili sme niekoľko prieskumov týkajúcich sa EÚ. Navštívili nás zástupcovia Európskeho parlamentu. V roku 2019 sa žiaci z našej školy zúčastnili na podujatí Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru „Vaša Európa, váš názor“.

Klub Euro Crew má 15 členov z radov žiakov; účasť je dobrovoľná. Stretávajú sa dvakrát alebo trikrát za mesiac. Každé stretnutie je venované téme súvisiacej s EÚ alebo Európskym parlamentom. Dvaja žiaci si pripravujú prezentáciu, ale materiály poskytuje aj Milena Popová.

„Naša škola má síce technické zameranie, ale nemôžeme sa izolovať od moderného a dynamického sveta okolo nás. Takéto témy poskytujú našim žiakom výhodu.“

Pôvodní členovia klubu už zmaturovali, ale aj naďalej zúčastňujú na niektorých aktivitách.

„Stále sú presvedčení, že účasť v klube je nesmierne užitočná. Veľa sa v ňom naučili a posilnil sa ich pocit pripravenosti byť občanmi Európskej únie.“

HRA SECOND LIFE PRE VZDELÁVANIE O OBČIANSTVE

Univerzita Trás-os-Montes e Alto Douro v meste Vila Real východne od Porta v severnom Portugalsku vytvorila projekt, ktorý by riešil nedostatok vzdelávania o občianstve EÚ atraktívnymi vyučovacími metódami.

Koordinátorom projektu bol Paulo Martins, riaditeľ doktorandského programu univerzity v odbore internetovej vedy a technológie. Vo svojom výskume sa zameriava hlavne na učenie sa podporované technológiou, takže úloha navrhnúť metodiku pre tento projekt mu sadla ako uliata. Na samotnom obsahu o EÚ spolupracoval s kolegami zo spoločenských vied.

„Zamerali sme sa na rozvíjanie zručností občianstva EÚ medzi mladými ľuďmi vo veku 15 až 18 rokov. Táto téma nebola a stále nie je na stredných školách veľmi dobre pokrytá.“

„Vyvinuli sme metódu, ktorá upúta ich pozornosť a vďaka ktorej učenie sa nebude také suchopárne a nezábavné. Nemali sme inú možnosť, pretože tento predmet sme nemohli zaradiť medzi povinné predmety. Mal striktné mimoškolský charakter. Vybrali sme si metódu virtuálneho sveta 3D, pričom sme zapojili päť škôl. Za každú školu sa zúčastnili dvaja učitelia a spolu 240 žiakov.“

„Začali sme prieskumom medzi žiakmi, aby sme zistili, na aké oblasti štúdia sa zamerať. Následne sme vyškolili desať učiteľov, jednak v témach európskeho občianstva a jednak v technológiách, ktoré sme plánovali používať. Keď bolo všetko pripravené, spustili sme hlavnú časť projektu: prácu vo virtuálnych svetoch.“

„V hre Second Life sme vyvinuli osem rôznych ostrovov, ktoré predstavujú osem členských štátov. Základom bola virtuálna kópia slávneho lisabonského námestia Terreiro do Paço.“

„Žiaci vykonávali päť vzdelávacích aktivít. Prvé tri sa konali

na portugalskom ostrove. Pri plánovaní tém sme museli byť opatrní, pretože veci, ktoré nám zdali byť samozrejme, ako napríklad kde sa nachádzajú všetky členské štáty a ktoré krajiny sú členmi eurozóny, neboli až také zjavné pre našich pre žiakov. Dotkli sme sa politiky, životného prostredia, rodiny, spotreby a medzikultúrneho dialógu a okrem toho sme vytvorili puzzle krajín a úlohy, v ktorých mali získať cestovné doklady, aby mohli vycestovať do krajiny, ktorú chceli navštíviť v rámci štvrtej aktivity.“

„Napokon v piatom bloku nazvanom Policajné oddelenie sa žiaci vrátili do Portugalska, kde odhaľovali a riešili porušenia ľudských práv.“

„Nie všetko sa odohrávalo v rámci hry Second Life. Vytvorili sme aj rozšírenie pre Facebook podľa vzoru televízneho programu Milionár vrátane telefonickej podpory, možnosti spýtať sa priateľa a možnosti rozhodnúť sa, či chce súťažiaci vyhrať dvojnásobok a súčasne riskovať, že príde o všetko.“

„Projekt bol prínosný nielen pre žiakov, ale aj pre zúčastnené školy, a najmä pre učiteľov, ktorí sa nielen naučili, ako pristupovať k otázkam EÚ, ale aj priamo zažili, aké je v skutočnosti takéto vzdelávanie potrebné.“

CESTOVANIE V RÁMCI VYUČOVANIA

Keď v roku 1986 Portugalsko vstúpilo do EÚ, v škole São Bruno v obci Caxias bol založený prvý európsky diskusný klub v krajine. Vďaka tejto úzkej väzbe mali odvtedy všetky deti, ktoré prejavili záujem, neobmedzený prístup k diskusiám o EÚ. O viac ako tridsať rokov neskôr škola získala Cenu Jana Amosa Komenského za to, že sa v rámci vyučovania venuje všetkým otázkam týkajúcim sa EÚ.

Isabel Lourencová je riaditeľkou školy a bývalou koordinátorkou európskeho klubu. Marlene Lucasová je zodpovedná za výučbu o EÚ v siedmom ročníku a za mnoho medzinárodných aktivít školy.

„V Portugalsku sú témy súvisiace s EÚ v štátnych učebných plánoch začlenené do hodín dejepisu a zemepisu. 25 % učebných plánov však môžeme upraviť,“ hovorí I. Lourencová.

„Pred desiatimi rokmi sme sa rozhodli vytvoriť svoj vlastný predmet, ktorý sme nazvali „Európska kultúra a projekty“. Chceli sme deti naučiť nielen to, ktoré krajiny sú členmi EÚ, ale aj to, aké máme spoločné hodnoty a prečo. Táto téma sa stala súčasťou ich učebných plánov 90 minút týždenne počas jedného polroka v siedmom ročníku.“

„Vyučujeme o histórii a geografii EÚ a o eure ako mene, ktorá je dôkazom toho, do akej miery je EÚ súčasťou nášho každodenného života. Okrem toho sa rozprávame o všetkých témach súvisiacich so súčasným dňom. Každý rok diskutujeme o rozličných otázkach,

zvyčajne podľa tematických rokov EÚ, ako bol napríklad Európsky rok kultúrneho dedičstva, a momentálne Európsky rok železníc. Keď sa pred dvoma rokmi konali voľby, zamerali sme sa na demokraciu a hlasovanie.“

„Snažím sa neponúkať všetky informácie „na striebromom podnose“. Chcem, aby sa žiaci aktívne zapájali, a tak ich nechávam spoločne si zisťovať informácie. Musia prekonávať nezhody a hľadať konsenzus, presne tak, ako je to v EÚ.“

„Zapojili sme sa aj do dvoch projektov v rámci programu Erasmus+, aby sme poskytli ďalším učiteľom príležitosť navštíviť Európu a získať nové vedomosti a skúsenosti, ktoré využijú pri výučbe vo svojej krajine. Týmto spôsobom ovplyvňujeme aj výučbu iných predmetov.“

Na otázku, prečo je ich práca taká dôležitá, I. Lourencová odpovedá: „Pretože sme Európania!“

„Naši žiaci sú mladými európskymi občanmi,“ dodáva M. Lucasová, „Chcem, aby vedeli, aké sú základné ciele EÚ: mier a stabilita, vzájomná pomoc a spolupráca, ale aj význam demokracie a životného prostredia pre náš život.“

„Všímame si, že naši žiaci získali širší medzinárodný rozhľad.“ uzatvára I. Lourencová. „Mnohí z nich sa zúčastňujú na programe Erasmus a študujú v zahraničí. Minulý rok jeden žiak v rozhovore pri príležitosti udelenia Ceny Jána Amosa Komenského prirovnal predmet Európska kultúra a projekty k cestovaniu v rámci učebne. Vďaka tomuto predmetu sa skutočne odlišujeme od iných škôl.“²

VIAC NEŽ LEN VEDOMOSTNÁ HRA

Mauve Carbonellová je učiteľka dejepisu a predstaviteľka katedry programu Jean Monnet na univerzite Aix-Marseille Université v južnom Francúzsku.

V roku 2019 bola spoluautorkou publikácie s názvom Výučba o Európe a EÚ v školách³, ktorá zaoberá sa otázkou, či školské vzdelávanie, ktoré je častokrát nástrojom na formovanie národnej identity, môže byť aj nástrojom na rozvoj európskej identity.

Ako výskumná pracovníčka sa v roku 2012 dozvedela o pilotnej akcii Učenie sa o EÚ v škole a rozpoznala jej potenciál pre južnú časť Francúzska, kde podľa jej slov „žiaci neovládajú cudzie jazyky, ľudia nevedia o EÚ takmer nič a je tu vysoká miera nacionalizmu.“

„Tunajší učitelia nevyučovali o témach súvisiacich s EÚ, pretože sa tejto problematiky obávali. Nevedeli, ako ju vyučovať, a nemali ani žiadne potrebné nástroje. Je to citlivá téma, takmer ako náboženstvo. Preto sa jej radšej vyhýbali.“

Mauve Carbonellová sa rozhodla analyzovať situáciu so skupinou pätnástich výskumných pracovníkov a školiteľov učiteľov. Spolu navrhli nástroje, ktoré by učiteľom mohli pomôcť pri prezentácii európskych tém.

„Vždy tu bol jeden obmedzujúci faktor, a to, že sme sa museli vtesnať do povinného celoštátneho učebného plánu education nationale. Na výučbu o európskych témach je vyhradený malý priestor. Veľa sme sa rozprávali sme sa o tom, ako sa to dá zlepšiť. Okrem histórie a geografie EÚ sme chceli pridať aj témy týkajúce sa kultúrnej a jazykovej rôznorodosti, občianskych práv a občianstva.“

„Ďalším obmedzujúcim faktorom bolo, že sme museli ponúknuť riešenia, ktoré by fungovali na miestnej úrovni. Na webových sídlach EÚ sú k dispozícii nástroje, ale francúzski učitelia vo všeobecnosti neakceptujú obsah, ktorý pochádza priamo z Bruselu. Museli sme teda vypracovať vlastný.“

„Vytvorili sme dve hry. Jednu pre sedemročné a jednu pre desaťročné deti. Mohli sme ich otestovať v celom Aix-en-Provence, pretože škola na odbornú prípravu učiteľov má v regióne dobré kontakty.“

„Jednou z nich bola vedomostná hra s veľkou mapou. Trieda sa rozdelila do piatich alebo šiestich skupín. Ich úlohou bolo odpovedať na otázky o EÚ. Poskytli sme im zdroje, ktoré im s odpoveďami pomohli. Keď odpovedali správne, mohli si na veľkú mapu z magnetov pridať ďalší dielik.“

„Snažili sme sa nájsť spôsob, ako našu prácu rozšíriť. Videli sme, že učitelia boli rovnako aj riaditeľstvo pre vzdelávanie nadšené, ale nemali sme kontakt na podnikateľa alebo firmu, ktorí by mohli hru komercializovať.“

„Žiaľ, odvtedy sa veľa nezmenilo a ak chceme nájsť riešenie, musíme sa obrátiť na učiteľov. Existujú veľké časti Európy, kde učitelia neovládajú cudzie jazyky a o Európe, či dokonca o svete a medzinárodných vzťahoch, vedia len veľmi málo. Preto nedokážu svojich žiakov o týchto témach nič naučiť.“

„Som presvedčená, že v prvom rade sa musíme zamerať na inštitúcie zabezpečujúce odbornú prípravu učiteľov.“

3 L'enseignement de l'Europe et de l'Union européenne à l'école, Nathalie Rezzi e Mauve Carbonell, L'harmattan, 2019.

NAUČIŤ SA DOSIAHNUŤ KONSENZUS

Louis Sund navštevoval v rokoch 2017 až 2020 dánske gymnázium. Témy týkajúce sa EÚ boli súčasťou štandardných učebných plánov v oblasti spoločenských vied. Jeho škola, Tombjerg Gymnasium v Odense s medzinárodným rozmerom, však chcela postaviť latku vyššie.

„V Dánsku sa o EÚ začínate učiť na základnej škole. Dozviete sa ale iba kľúčové historické udalosti a to, ktoré krajiny sú členskými štátmi,“ hovorí.

„Na strednej škole sme sa touto témou zaoberali viac, ale pre mňa sa skutočné učenie začalo, keď sme začali napodobňovať diskusie o EÚ prostredníctvom zasadnutí Európskeho parlamentu mládeže s partnerskými školami vo Švédsku a v Nemecku.“

„V medzinárodných skupinách žiakov, ktoré pôsobili ako parlamentné výbory, sme museli riešiť aktuálne témy súvisiace s EÚ, ako je rovnosť

a udržateľnosť. O týchto témach sme museli diskutovať z rôznych uhlov a následne dosiahnuť konsenzus, pripraviť spoločné pozície a obhajovať ich pred inými skupinami, ako aj hlasovať o nich.“

„Prvé školy, s ktorými sme sa na tom pracovali, boli školy vo švédskom Göteborgu a v nemeckom Eutine. Hoci sme si kultúrne dosť blízki, predpokladali sme, že nájsť konsenzus bude riadne ťažké.“

„To sme si mysleli až do chvíle, keď sme navštívili školu v Eutine, kde sme mali urobiť rovnaké cvičenie so skupinami talianskych a rumunských žiakov. To

nás naučilo, aké náročné je dosiahnuť konsenzus v celej Európe.“

„Dozvedeli sme sa veľa o inštitúciách EÚ a naozaj sme ocenili, aké ľahké je pre nás stretávať sa a spolupracovať v rámci celého priestoru EÚ. Z tohto všetkého si však odnášam najmä to, že snaha o dosiahnutie konsenzu medzi európskymi kultúrami má veľký význam. To je poznatok, ktorý som si z tejto skúsenosti odniesol.“

EÚ NETREBA ŽIAKOM VNUCOVAŤ

Viki Malcolmová je učiteľkou moderných jazykov a európskych štúdií na škole The King's Hospital School v írskom Dubline. Táto internátna škola má 750 žiakov a teší sa dobrej povesti, pokiaľ ide o výučbu tém súvisiacich s EÚ. Hlavnú zásluhu má na tom Viki Malcolmová.

„Na našej škole vyučujeme európske štúdiá len vo štvrtom ročníku,“ hovorí V. Malcolmová.

„Na našej škole vyučujeme európske štúdiá len vo štvrtom ročníku,“ hovorí V. Malcolmová.

„V Írsku ho nazývame prechodným ročníkom, počas ktorého sa žiaci venujú rôznym predmetom mimo učebného plánu. Okrem svojich hlavných predmetov však majú aj iné.“

„Počas tohto prechodného roku ponúkame našim žiakom v rámci programu Ambasadorská škola Európskeho parlamentu stanovený program o EÚ. Zaoberáme sa inštitúciami EÚ, rozhodovacími procesmi, aktuálnymi udalosťami a európskymi hodnotami. Venujeme sa oblastiam, v ktorých má EÚ právomoci a v ktorých nemá. Okrem toho sa samozrejme zaoberáme aj demokratickým procesom.“

„Írsko je malá krajina, preto si dokážeme vytvoriť veľmi dobré vzťahy s našimi poslancami Európskeho parlamentu, čo je skvelé.“

„Zriadili sme aj informačný bod EÚ. Každý rok usporadúvame podujatie s európskou tematikou a zúčastňujeme sa aj na aktivitách EÚ, ako je eTwinning a Erasmus+. Zapájame sa do Európskeho parlamentu mládeže a modelovej Rady EÚ. Tento rok sme začali pracovať aj s parlamentnou kanceláriou vo Washingtone na projekte s názvom Bridge the Pond. To nás priviedlo k partnerstvu so školou vo Virgínii.“

„Práca s mladými ľuďmi v iných krajinách je pre našich žiakov lákavá. Kontakt s rovesníkmi tomu dodáva pocit

zmysluplnosti a učiteľ sa priamo nezapája. Pre nás je to nezvyčajný pocit, ale je úžasné sledovať, čo sa deje, keď len sedíte na pozadí videokonferencie cez platformu Zoom a ste skrátka len jediná dospelá osoba v miestnosti. Takto to treba robiť častejšie!“

„Týždeň začíname redakčným stretnutím. Jeden žiak má za úlohu vybrať tri témy, ktorým sa bude venovať pozornosť ďalší týždeň. Naučia sa, ako získavať informácie, ako niečo prezentovať, diskutovať o tom a obhájiť to.“

„Aj na toto je Európsky parlament mládeže výborný. Začínajú na regionálnom zasadnutí a keď sú pripravení, postúpia na celoštátne zasadnutie.“

„Je fantastické vidieť, ako na to študenti reagujú. Keď k nám prídu, zvyčajne im chýba sebadôvera, aby vyjadrili svoj názor. To je veľký problém. Neveria si. Poskytneme im všetky nástroje, ktoré potrebujú na diskusiu. V mojej triede sa skrátka stále debatuje.“

„Prialo by som si, aby bola takáto práca súčasťou štandardných učebných plánov v Írsku, hoci len počas niekoľkých týždňov alebo dvoch mesiacov. Je to veľmi dôležité. Žiaci potrebujú vedieť vyjadriť svoj názor, obhájiť svoje presvedčenie, ozvať sa, zapájať sa a byť súčasťou spoločnosti okolo seba. Nevnučujem žiakom EÚ. Podporujem ich, aby premýšľali sami za seba. Zistia, že rozhodovanie v EÚ je skôr diskusný proces a nie nariaďovanie všetkého možného, ako si asi väčšina ľudí myslí.“

MALÉ KROKY V EURÓPSKEJ ÚNII

Pred desiatimi rokmi boli talianski školáci zvyknutí na pomerne tradičné spôsoby výučby a okrem základných udalostí v povojnových dejinách Európy nemali v štandardnom učebnom pláne žiadne predmety týkajúce sa EÚ.

Zmena prišla vďaka projektom o meste Bologna: zaviedli novú vyučovaciu metódu pútavú pre deti, ktorú začali používať na výučbu o EÚ v školách.

Projekty koordinoval Marco Balboni, profesor práva EÚ na Bolonskej univerzite.

„Obrátila sa na mňa skupina mladých expertov na komunikácie, ktorí experimentovali s výučbou detí vo veku 10 až 13 rokov prostredníctvom tvorby videí.

Jednou z nich bola Gaia Farinová, bývalá študentka, ktorá so spolužiakmi z odboru komunikačných vied viedla firmu Associazione Scomunicati. Považovali participatívne video za vyučovaciu metódu a požiadali o pomoc profesora Balboniho o pomoc, aby získali vedomosti z oblasti práva a EÚ potrebné na získanie financovania z prostriedkov EÚ.

„Napokon sme spolupracovali na troch projektoch,“ hovorí Gaia Farinová. „Prvým bol Pohľad na EÚ.“

Úlohou profesora Balboniho bolo pripraviť učivo týkajúce sa EÚ.

„Na školenie učiteľov som využíval brožúru, ktorú sme vytvorili. Nazvali sme ju Malé kroky v Európskej únii. Hlavné témy EÚ v nej boli podané štýlom, ktorý bol vhodný pre takú mladú cieľovú skupinu.“

„Zaoberali sme sa Lisabonskou zmluvou. Žiaci si z nej vybrali jeden článok, napríklad boj proti diskriminácii, ľudské práva alebo slobodu prejavu. Potom s pomocou Associazione Scomunicati o ňom natočili kreatívne video. Boj proti diskriminácii bol vlastne najobľúbenejšou témou.“

Profesor Balboni síce vypracoval obsah pre učiteľov, ale okrem toho ho spolu s nimi aj vyučoval.

„Školáci sa s veľkým nadšením delili o to, čo vedia a čo sa dozvedeli o EÚ,“ dodáva Gaia Farinová.

Metóda im veľmi vyhovovala a dala im možnosť na komunikáciu s rovesníkmi. Zaujalo ich to a vytvorili niekoľko úžasných videí, ktoré sú stále k dispozícii online.⁴

„Napokon sme zrealizovali tri projekty takmer hneď za sebou. Druhý projekt mal názov Cesta do EÚ. Aj tento projekt bol zameraný na tvorbu videí na základe série workshopov, ktoré sa uskutočnili na troch školách pre žiakov druhého stupňa ZŠ. Tretím projektom bola spoločenská stolová hra Hraj sa s EÚ poskytujúca základné vedomosti o EÚ.“

„Odvtedy nás kontaktovalo mnoho učiteľov so žiadosťou o zopakovanie workshopov v ich triedach alebo o prezentáciu našej práce na ich školách. Pokračovanie tejto práce bez finančných prostriedkov je však v Taliansku náročné. Viem však, že mnoho učiteľov sme inšpirovali, aby pomocou videa predstavili na svojich hodinách históriu, inštitúcie a základné zásady Európskej únie. Na stále aktívnej facebookovej stránke dostávame množstvo správ od učiteľov, ktorí píšú, že ho video používajú so svojej každodennej praxi.“

4 <https://www.youtube.com/user/ViewOnEU/videos>

Podpora výučby o Európe prostredníctvom akcie programu Jean Monnet

Akcie EÚ programu Jean Monnet podporujú výučbu a výskum o Európskej únii.

Počas minulých desaťročí mala podpora prevažne formu grantov na rozvoj výučbových modulov pri štúdiu európskej integrácie, menovania vedúcich katedier programu Jean Monnet a finančnej podpory centier excelentnosti Jean Monnet na výučbu a výskum na úrovni vysokoškolského vzdelávania. Okrem toho sa podporujú aktivity zamerané na vytváranie sietí a inovačné projekty.

Do roku 2020 bola podpora z veľkej časti obmedzená na aktivity vo vysokoškolskom vzdelávaní.

Nové akcie pre školy a inštitúcie odborného vzdelávania

V nasledujúcich rokoch sa podpora v rámci akcií Jean Monnet výrazne rozšíri. V rokoch 2020 a 2021 boli doplnené nové oblasti, ktoré priamo pomôžu učiteľom v primárnom, sekundárnom a odbornom vzdelávaní, aby získali sebaistotu pri riešení otázok týkajúcich sa Európskej únie a informovaní mladých ľudí o nej a jej fungovaní. Nové akcie umožňujú učiteľom učiť pútavými spôsobmi, ktoré pomáhajú rozvíjať kritické povedomie o tom, čo EÚ predstavuje a aký je jej vplyv na náš každodenný život.

Novými akciami Jean Monnet sú:

Modul Jean Monnet Iniciatívy učenia sa o EÚ

Ide o aktivity, ktorými sa zabezpečí inšpiratívna výučba o Európskej únii. Navrhnuť ich môže jediná inštitúcia všeobecného alebo odborného vzdelávania a môžu sa realizovať s podporou inštitúcií vysokoškolského vzdelávania alebo ďalších organizácií.

Iniciatívy učenia sa o EÚ by mali zahŕňať tvorbu a poskytovanie konkrétneho obsahu, ktorý sa má vyučovať počas školského roka. V tomto prípade školský rok môže zahŕňať letné školy alebo osobitné projektové týždne, semináre a diskusie a iné vzdelávacie aktivity.

Modul Jean Monnet Odborná príprava učiteľov

Aktivity v oblasti odbornej prípravy učiteľov pomôžu inštitúciám zabezpečujúcim odbornú prípravu učiteľov vypracovať nové materiály a metodiky zamerané na vzdelávanie o EÚ v rámci odbornej prípravy učiteľov na úrovni počiatkovej prípravy a zvyšovania kvalifikácie.

Možno ich vypracovať, organizovať a zabezpečovať v rámci tradičných, zmiešaných či online formátov. Ich výstup musí byť certifikovaný a uznávaný.

Siete programu Jean Monnet

Podporiť možno sieťam medzi školami v rôznych krajinách s cieľom propagovať medzinárodnú výmenu osvedčených postupov pri vyučovaní o EÚ.

Všetky navrhované aktivity musia trvať tri roky.

Kto bol Jean Monnet?

Jean Monnet (1888 – 1978) bol medzinárodným obchodníkom, bankárom a diplomatom francúzskeho pôvodu, ktorý sa dnes považuje za jedného zo zakladateľov Európskej únie.

Nikdy nebol zvolený do žiadnej funkcie, ale počas svojho života bol vysoko uznávaným poradcom vlád na oboch stranách Atlantiku, a dokonca aj v Číne.

Po tom, ako pomohol Francúzsku zotaviť sa z hospodárskej krízy spôsobenej druhou svetovou vojnou, sa stal prvým predsedom Vysokého úradu Európskeho spoločenstva uhlia a ocele – predchodcu Európskej únie, ktoré bolo založené v päťdesiatych rokoch minulého storočia.

Už počas prvej svetovej vojny podporoval medzinárodnú hospodársku spoluprácu ako prostriedok na dosiahnutie mieru a prosperity a v tejto snahe pokračoval celý svoj život.

Jean Monnet sa v roku 1976 stal úplne prvým nositeľom titulu Čestný občan Európy.

Prečo teda akcie vzdelávania o EÚ už vyše 30 rokov nesú jeho meno? Jean Monnet si veľmi skoro uvedomil, že európska integrácia nie je možná, pokiaľ sa do nej nezapoja všetci. „Všetkými“ nemyslel len politické strany, zamestnávateľov a odborové zväzy, ale predovšetkým samotných občanov. A osloviť skutočne všetkých, či už vtedy, alebo dnes, sa nedá bez úzkej spolupráce s primárnymi spoločenským zdrojmi informácií: predovšetkým so vzdelávacími inštitúciami a médiami.

Úrad pre vydávanie publikácií
Európskej únie

